

แบบสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร ปี 2569

คำชี้แจง

1. การเก็บข้อมูลครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรในพื้นที่ เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรให้มีความสมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน และสะดวกต่อการใช้งาน สามารถนำไปเผยแพร่ใช้ประโยชน์ได้ถูกต้องเหมาะสม สามารถเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์พื้นที่

2. โปรดกรอกข้อความให้สมบูรณ์

แบบสอบถามนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร

เกณฑ์การคัดเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรที่อยู่ในพื้นที่ และยังคงปฏิบัติอยู่ โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้
อย่างใดอย่างหนึ่ง

- มีลักษณะเฉพาะในชุมชนท้องถิ่นที่เสี่ยงต่อการสูญหายหรือใกล้ขาดผู้สืบทอด

- มีลักษณะเฉพาะในชุมชนท้องถิ่นที่ยังมีผู้สืบทอดและปฏิบัติอยู่

2. มีความเป็นอัตลักษณ์บ่งบอกความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของพื้นที่นั้นๆ

3. มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิชาการ ศิลปะ คุณค่าทางจิตใจ คุณค่าเชิงสร้างสรรค์ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การรักษาไว้

4. เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรที่ก่อให้เกิดประโยชน์ เช่น ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต สร้างรายได้ ฯลฯ

คำนิยาม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจนของคนในท้องถิ่นที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนานหรือช่วงระยะเวลาหนึ่ง มีการคิดค้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้วถ่ายทอดสืบทอดกันมาสำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ปรับตัว และดำรงชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาอาจแสดงออกมาทั้งในรูปที่เป็นนามธรรม เช่น โลกทัศน์ ความคิด ความเชื่อ หรือปรัชญาในการดำเนินชีวิต และในเชิงรูปธรรม เช่น เทคโนโลยีการทำมาหากิน การเกษตร ศิลปะ หัตถกรรม หรือเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร 10 ประเภท ดังนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรกรรมยั่งยืน หมายถึง ระบบการเกษตรที่ครอบคลุมถึงวิถีชีวิตเกษตรกร กระบวนการผลิต และการจัดการทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และรับนิเวศ ซึ่งนำไปสู่การพึ่งตนเองและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและผู้บริโภค ประกอบด้วยระบบเกษตร 5 ประเภท ได้แก่ เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ และวนเกษตร

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืช หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ เตรียมพันธุ์ เตรียมอุปกรณ์ทางการเกษตร การใช้วิธีและเทคนิคต่างๆ ในการปลูกและเพิ่มผลผลิต การดูแล บำรุง รักษาพืช การบริหารจัดการศัตรูพืชโดยการใช้วิธีต่างๆ รวมถึงการขยายพันธุ์พืชประกอบด้วยวิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการแยกส่วนของพืชที่ต้องการใช้ประโยชน์ออกจากต้นเดิม การเก็บรักษาพันธุ์พืช และการเก็บรักษาพืชหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อรอจำหน่าย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประมง หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิต สัตว์น้ำ และสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำทุกชนิด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปศุสัตว์ หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสัตว์บก และสัตว์ปีกทุกชนิด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแมลงเศรษฐกิจ หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตแมลงเศรษฐกิจทุกชนิด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ หมายถึง ผลผลิตเกษตรที่ผ่านกระบวนการต่างๆ เพื่อให้ได้รูปแบบใหม่ เกิดเป็นผลผลิตสำหรับการอุปโภคและบริโภคในครัวเรือน และเป็นผลิตภัณฑ์เพิ่มมูลค่าสำหรับการจำหน่าย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร หมายถึง กระบวนการทางการแพทย์และสมุนไพรทางการแพทย์แผนไทยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจ วินิจฉัย บำบัด ป้องกัน หรือการส่งเสริมสุขภาพของมนุษย์ รวมถึงการผลิตยาแผนไทย การประดิษฐ์อุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์แผนโบราณ โดยผ่านการพัฒนาสืบทอดกันมา

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในทางการเกษตร หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์หรือสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ผ่อนแรงหรืออำนวยความสะดวกในการทำการเกษตร และทำให้งานทางการเกษตรดำเนินไปอย่างสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม/ความเป็นอยู่ หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต พฤติกรรมต่างๆ ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ รวมทั้งความเชื่อ ศาสนา และพิธีกรรม เป็นต้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอื่นๆ หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอื่นๆ ที่ไม่เข้าตามลักษณะประเภทภูมิปัญญาที่ปรากฏข้างต้น

กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรขอขอบคุณในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ชื่อผู้ให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร (ระบุเป็นกลุ่ม/รายบุคคล)

ชื่อ - สกุล อายุ ปี

ชื่อกลุ่ม กลุ่มฝึกอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ ตำบลนาคำ

2. เลขบัตรประจำตัวประชาชน ---- ปี พ.ศ. เกิด

3. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ตำบล

อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์

โทรศัพท์ โทรสาร มือถือ

E - mail:

พิกัดแผนที่

ตอนที่ 2 องค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร

โปรดกรอกข้อความลงในช่องว่าง และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ ของแบบสำรวจ

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร กลุ่มฝึกอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ ตำบลนาคำ

1. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร (เลือกได้เพียง 1 ข้อ)

- ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรมยั่งยืน
- ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืช
- ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประมง
- ☒ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปศุสัตว์
- ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแมลงเศรษฐกิจ
- ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแปรรูปและผลิตภัณฑ์
- ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร
- ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในทางการเกษตร
- ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม/ ความเป็นอยู่
- ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอื่นๆ

2. สถานะการคงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรในปัจจุบัน (เลือกได้เพียง 1 ข้อ)

- ☐ เสี่ยงต่อการสูญหาย ใกล้ขาดผู้สืบทอด ☒ มีผู้สืบทอดและปฏิบัติอยู่
- ☐ มีการปฏิบัติสืบทอดโดยทั่วไปหรืออย่างกว้างขวาง

3. การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร (เลือกได้เพียง 1 ข้อ)

- ☐ สืบทอดจากบรรพบุรุษ ☐ เจ้าของภูมิปัญญาเอง / คิดค้นขึ้นมาใหม่ ☒ พัฒนาต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิม

4. ระยะเวลาการได้มาของภูมิปัญญา (ระบุจำนวนปี) 3 ปี

5. ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☒ ลดรายจ่าย ☒ เพิ่มรายได้ ☐ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการเกษตร
☐ ส่งเสริมสุขภาพ ☐ ส่งเสริมการท่องเที่ยว ☐ ช่วยอนุรักษ์มรดกของท้องถิ่น
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ บอกเล่าสืบทอดกันมาในชุมชน
☐ ผ่านปราชญ์ชาวบ้าน
☐ ผ่านวิทยากรชุมชน
☐ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น เอกสาร หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร
☐ สื่อเทคโนโลยี เช่น วิทยุทัศน์ แอปบันทึกเสียง ภาพนิ่ง สื่อคอมพิวเตอร์ สื่อออนไลน์
☐ ยังไม่เคยมีการเผยแพร่/ ใช้เฉพาะบุคคล
☒ ไม่ทราบข้อมูลการเผยแพร่
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

1. ประวัติความเป็นมา จุดเด่น เอกลักษณะที่โดดเด่นเฉพาะพื้นที่ และความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรการเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อยอิสระ

เป็นวิธีที่ได้รับความนิยม เพราะทำให้ไก่อารมณ์ดีมีความสุขพอใจที่ดี แข็งแรง ส่งผลกับผลผลิต ทำให้ไข่แดงสีเข้ม ไข่ขาวสีข้นชัดเจน และเมื่อนำมาประกอบอาหารก็จะได้อาหารที่อร่อย รสชาติดี แถมยังเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการ ซึ่งสายพันธุ์ที่เหมาะสมจะเลี้ยงแบบปล่อยอิสระคือไก่สายพันธุ์โรดไทย ไก่บาร์ไทย ไก่ลีมัวร์ไทย และไก่กรมปศุสัตว์เพราะไก่สายพันธุ์เหล่านี้สามารถหาอาหารตามธรรมชาติกินเองได้ ดังนั้นจึงสามารถปล่อยพวกมันได้ที่ลานโล่งที่มีหญ้าปกคลุมได้เลยแต่ต้องห่างจากบ้านพักอาศัยสักหน่อย นอกจากนั้นยังต้องดูว่าพื้นที่นั้นไม่ควรมีสารเคมีอย่างน้อย 3 ปี รวมถึงดินต้องไม่มีสารเคมี หรือโลหะหนักปนเปื้อน โดยไก่ไข่ที่อายุ 5 เดือนขึ้นไป ต้องการน้ำประมาณ 0.5 ลิตรต่อวันต่อตัว หากขาดน้ำในช่วงที่กำลังไข่เพียง 3-4 ชั่วโมง จะทำให้ไข่ฟองเล็ก น้ำสำหรับให้ไก่ไข่ควรเป็นน้ำสะอาด ส่วนเรื่องของอาหารนั้น ถ้าเป็นช่วงเริ่มให้ไข่จะเป็นอาหารที่มีเปอร์เซ็นต์โปรตีน 13-15 % ซึ่งก็มีทั้งอาหารผสม หัวอาหาร อาหารอัดเม็ด หรืออาหารสำเร็จรูป และอาหารเสริม.....

7. รายละเอียดขั้นตอนและวิธีการของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร

(ระบุรายละเอียด เช่น วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินการ/วิธีทำ ราคาจำหน่าย)

1. ทำกรงตับใส่ไก่ช่องละ 1-2 ตัว ขนาด กว้าง 50 ซม. สูง 66 ซม. โดยใช้ไม้ที่เรามีอยู่ เช่น ไม้ไผ่ ไม้ยูคาพร้อมที่วางกรงตับมีความสูง 50 ซม. อุปกรณ์ให้อาหารใช้ไม้ผ่าครึ่ง ที่ให้น้ำใช้ขวดน้ำที่ใช้แล้ว แบบง่าย ๆ ประหยัดต้นทุนต่ำ
2. ใช้ตาข่ายคลุมเพื่อกันยุงให้กับไก่ในเวลากลางคืนให้อาหารไก่ในระยะไกรุ่นโปรตีน 13-15 เปอร์เซ็นต์วันละ 80-100 กรัม/วัน ให้เช้า และบ่าย สังเกตการกินอาหารของไก่ ล้างรางน้ำวันละ 1 ครั้ง
3. ถ่ายพยาธิภายนอกภายในไก่ ก่อนไก่จะให้ไข่ และทำวัคซีนนิวคาสเซิล อหิวาต์ไก่ คอยสังเกตสุขภาพของไก่ ช่วงอากาศเปลี่ยนให้วิตามินละลายน้ำกับไก่ช่วงไก่เริ่มให้ไข่ (20-22สัปดาห์) ให้เปลี่ยนอาหารเป็นอาหารไก่ระยะให้ไข่โปรตีน 14- 15 เปอร์เซ็นต์ ให้วันละ 150-200 กรัม
4. ช่วงสัปดาห์ที่ 28-31 สัปดาห์ ให้อาหารไก่เพิ่มขึ้นตามจำนวนไข่ที่ให้ เก็บไข่ไก่อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง กลางวัน และก่อนเลิกงาน หมั่นดูแลตรวจสอบสุขภาพไก่เป็นประจำทุกวัน ทำความสะอาดรางอาหารถ้ามีอาหารเปื้อกติดราง

5. ถ้าวบริเวณใกล้เคียงมีศัตรูทำลายไข่ เช่น สุนัข งู ตัวเงินตัวทอง ให้ทำการป้องกันเช่น ทำคอก หรือป้องกันไม่ให้เข้าไปทำลายไข่ได้

8. รูปภาพประกอบภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร (รูปภาพต้องมีความชัดเจน)

9. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรของท่านมีการรับรองทางวิทยาศาสตร์หรือทางกฎหมายหรือไม่

ตัวอย่างเช่น เลขสารบบอาหาร (เครื่องหมายอย.), เลขทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์, เลขทะเบียน GAP/GMP เป็นต้น

☒ ไม่มี

☐ มี